زهگ بلد

بلوچیءِ اولی کتاب

بلوچ اتحاد کویت

زَهگ بَلَد

بلوچی ءِ اوّلی کتاب

بلوچ اتحاد کویت

شرف کتاب جاه
میوه شاه روڈ غریب شاه لیاری
کراچی

بے جُست ءَ اِے کتاب ءَ کس چاپ ءُ شنگ کُت نہ کنت

چاپ ———— بلوچ اتحاد کویت

شنگ ———— شرف کتاب جاه

دومی چاپ ———— ۱۹۸۷ء

دانگ ———— دوھزار

چاپ رھبند ———— آپسٹ

وش نبیس ———— عیسیٰ سربازی

بھا ———— ۸ کلدار

اسحاقیہ پرنٹنگ پریس کراچی

دانکے

شرف کتاب جاہ ءِ حمکاری ءَ سکین (کالڈھ) ءِ چیگ ءَ رند پہ بلوچی ءِ اَوَلی کتاب ءَ منی گچین "زَهگ بَلَد" ات کہ ۱۹۶۳ء ءَ چاپ ءُ شِنگ بوتگ، ءُ چہ بلوچی اکیڈمی کراچی ءِ باسکانی نیمگ ءَ اجازہ اوں رستگ اَت، بلے مزنیں اَڑ اِش اَت کہ کئے اِشی ءَ چاپ بکنت۔ بلوچ اتحاد کویت ءِ کراچی ءِ نمائندگ واجہ محمد شریف ءَ اے مشکل آسان کُت۔ اے منی دِش بھتی اِنت کہ بلوچ اتحاد کویت ءَ پہ بلوچی لبزانک ءِ هزمت ءَ لانک بستگ ءُ اے بلوچ اتحاد کویت ءِ بیل ءُ براهندگانی زبان دوستی ءُ لبزانکی هُبّ ءُ واهگ اِنت کہ "زَهگ بَلَد" شمئے دست ءَ اِنت، ءُ پھری گپ اِش اِنت کہ بلوچ اتحاد کویت ءِ براتاں وتی کارچہ اِلّی کتاب ءَ بنگیج کُتگ۔ گوں اے کتاب ءِ چاپگ ءَ بلوچ اتحاد کویت ءَ اے هبر پدّر کتگ کہ اتحاد ءِ نگاہ بلوچی لبزانک ءِ بُنگی اَڈّانی نیمگ ءَ اِنت ءُ اُمیت واریں کہ اے دگہ بیل ءُ براهندگ ءُ گل گوں بلوچ اتحاد کویت ءَ لبزانکی راهبنداں همکوپگ بنت۔

"زَهگ بَلَد" ءِ بابت ءَ منی گُزشتگ اِش اِنت کہ بلوچی اکیڈمی کراچی ءِ باسکاں اے کتاب هنچوش پہ دُوبند داتگ کہ بیست ءُ پنچ سال ءَ رَند اوں نوکیں دَور ءِ زرورتاں پیلہ کُت کنت ءُ مَتّ ءُ بدلی ءِ نہ لوٹیت۔ ما اے گپ ءِ مارگ ءَ کہ اے کتاب دوبھر اِنت، اے کتاب دوبھراں کتگ۔ اِشی ءِ اَوَلی بھر کہ بلوچی ءِ اَوَلی کتاب ءِ رنگ ءَ اِنت "زهگ بَلَد" ءِ نام ءَ شمئے دست ءَ اِنت ءُ دومی بھر گوں هتیں سبکانی گیش کنگ ءَ "بلوچی ءِ دومی کتاب" ءِ نام ءَ پہ چاپ ءُ شِنگ ءَ جریدہ بیگ ءَ اِنت۔

ما اُمیت واریں کہ آیوکیں روچاں بیل ءُ براهندگ ءُ لبزانکی گل بلوچ اتحاد کویت ءَ نہ تهنا گیشتریں هشونی ءُ سرءُ سوج کننت بلکہ لبزانکی راهبنداں گوں بلوچ اتحاد کویت ءَ همراہ بنت، ءُ پہ بلوچی ءَ اِلّی کتابانی گیش کنگ ءَ جُهد کننت۔ من چہ بلوچی اکیڈمی کراچی ءِ باسکاں منّت واروں ءُ دُوا کناں کہ بلوچ اتحاد کویت ءِ براتانی جھدانی آسر پہ بلوچی لبزانک ءَ بودناکی بے بیاریت۔

شمئے کستر
اَصغر علی آزگ
اکتوبر ۱۹۸۷ء

پیش گال

دنیاءِ تمامیں اِلم زانت اِے گپ ءَ ھم سَلاھ انت کہ زبان ءِ بودناکی ءُ دیم کنزگ ءَ مستریں بُنیات زھگانی بُنگیجی کتاب اَنت۔ یک زبانے ءِ بودناکی ءَ اندازگ چرے گپ ءَ ھم جنگ بیت کہ آئی ءِ تہا زھگی کتابانی چگّریں مزنیں انبارے ھست۔ زھگی کتابانی تہا بُنگیجی کتاب بزاں زھگ بلد (کاعِدہ) چہ گُلّاں مستریں درجہ ءُ داریت۔ بلے مَے زبان ءُ تہا اِے زرورت ءِ نیمگ ءَ بازکم دلگوش کنگ بوتگ۔

تنے وھدی واجہ محمد حسین عنقاؔ، واجہ خیر محمد ندوی ءُ واجہ سید ھاشمی ءِ زھگ بَلَد چہ مَے چم ءُ نزراں گوستگ اَنت۔ بلے سَھرائیں گپّے کہ بلوچی ءِ پیمیں پدمنتگیں زبانے ءَ پہ اِے دو یا سَے زھگ بلد ھچ نہ اَنت۔ اِلم ءُ وانگ ءِ نوکیں لوٹ ءُ زرورتانی پدءَ باید اِنت کہ نوکیں راھ ءُ رھبندانی سرءَ زھگ بلدشون دَیگ بہ بنت کہ آھے نوکیں لوٹ ءُ زروتاں پیلوکُت بکن اَنت۔ ھمے زرورت ءِ پدءَ اکیڈمی ءَ بازچار ءُ گِندءَ رَند اِے سلاھ کت کہ ایک زھگ بلدے شون بدنت ءُ چاپ ءُ شنگ بکنت۔ بلے زانوگریں واجکار پہ شَرّی زان اَنت کہ اِے چُشیں ارزانے کارے نہ اِنت۔ وھدے کہ اکیڈمی ءَ اِے کاروتی دست ءَ گِپت آئی ءِ دیم ءَ بازیں مان گیتّگیں ھَبراتک اَنت، چوکہ :-

۱- بلوچی الِپباءِ تہا چُنت توار ببنت۔

۲- نبشت ءِ رھبند (اِملا) چون ببیت۔

اکیڈمیءَ اِے باروءَ زبان کوّاس ءُ وانندھیں بلوچ واجکاراں چہ سلاھ گپت ءُ ھمے گپّاں پہ راھے بُرّگ ءِ ھاترءَ بازیں میٹر کنا تینت اَنت ءُ یک سوالنامہ ئے ھم شون دات ءُ شنگ کت ۔ ءُ ھمے پیم ءَ تمامیں بلوچ ادیب زبان زانت ءُ وانندھیں واجکاراں چہ سلاہ لوٹِت ۔ ھما سلاھانی رَندگیریءَ اِے زھگ بلدءِ شون دیگ بوتگ ۔

زھگ بلد بازیں راھدارانی (اُسولانی) پدءَ شون دیگ بنت ۔ بلے چہ کُلاّں شرتر ءُ جوان تریں راھدار لبزانی بُن ءُ مادن وانینگ، ھیال کنگ بیت ۔ اِے زھگ بلدءِ تہا ھمے راھدارءِ نیمگءَ دلگوشں کنگ بوتگ ۔ دوھرپی، سے ھرپی ءُ چارھرپی لبزانی تھرتھریں سورت دیگ بوتگ اَنت کہ چراھانی وانگ ءَ رَندیک تالبے ھروڑءِ لبزے ءَ وانگ ءُ نبیسگءِ لائک بیت ۔

اِے زھگ بلد کہ شمے دست ءَ اِنت ، اِشی ءِ تہا بازیں نوکیں گپّ گِندگ ءَ کاینت چوکہ :-

۱ ۔ الپباءِ تہا چرّو ۲۴ توار اَنت ۔

۲ ۔ اِے دگہ زھگ بلدانی وڑءَ اَولی سَبکءِ بُنگیج گوں الپباءَ نہ اِنت ۔ تنے وھدی بلوچیءِ تہا بُنیاتی تیّں توراں ابید اِے جَلی ھَرپ ھم کارمُرز بوتگ اَنت کہ گوں بلوچیءَ ھچ سیادی ندارنت ۔

ث ۔ ح ۔ خ ۔ ذ ۔ ص ۔ ض ۔ ط ۔ ظ ۔ ع ۔ غ ۔ ف ۔ ق

ءُ اِے وڑءَ یک توارے ءَ پہ دو دو سے سے توار کارمرز بوتگ اَنت ۔ چوکہ :-

'سین' ءِ توارءَ پہ "س" "ث" ءُ "ص"

'ھے' ءِ توارءَ پہ "ھ" ءُ "ح"

'زے' ءِ توارءَ پہ "ز" ۔ "ذ" ۔ "ض" ءُ "ظ"

'تے' ءِ توارءَ پہ "ت" ءُ "ط"

'اے' ءِ توارءَ پہ "ا"۔ "ع" ءُ "ء"

'کاپ' ءِ توارءَ پہ "ق" ءُ "ک"۔

سھرا اِنت یک توارے ءَ پہ دو دو سَیے توار زھگ ءِ رُژن ءُ پھم ءِ سرءَ زندیں بارے بنت پمے ھاترءَ اِے زھگ بلدءِ تھا اربی ءِ اِے گیشیں ھرپ کارمرز کنگ نہ بوتگ اَنت۔ البت اشانی باروءَ اکیڈمی ءَ ھمے سلاہ کتگ کہ اِے ھرپ تھنا اربی نامانی تھا کارمرز ببنت۔ ھر زھگ بلدے ءِ یا کہ زھگی کتابے ءِ شون دیگ ءِ وھدءَ اِے ھبر شموشگ نہ لوٹیت کہ آ کتاب ءِ وانوک زھگ بَنت۔ ہمیشا شونکار ءَ باید اِنت کہ ھماھانی اگل ءُ پھم ءِ کساس ءَ آئی ءَ شون بدنت۔ زھگ بلد ھمِنچک ارزان بیت پرائی ءَ زھگ ھُبّ ءُ دوستی ھم ھمے کچّ ءَ گیش بیان بیت ءُ آوتی سَبکاں زوت گوں ھُبّ ءَ یات کنت۔

نی دوگپّ زھگ بلدءِ وانگ ءُ واننیگ ءِ سرءَ جَنگ ھم زروری اِنت۔ اِے زھگ بلد اِے دگہ زبانانی نوکیں زھگ بلدانی زندگیری ءَ شون دیگ بوتگ کہ آھانی تھا تب زانتی راھدارانی لبزءُ رِدانی واننیگ ءِ سرءَ گیشتر دلگوش کنگ بوتگ۔ اول ءَ زھگان ءَ لبزءُ رِد واننیگ بنت۔ وھدے آھرپ تورانی تھا پرک کنگ ءِ لائک بنت گڑا الپبا واننیگ بیت۔ اِے پیم ءَ آزوت ءُ پہ شَرّی ءُ ارزانی لبزءُ رِدانی وانگ ءَ ھیل کن اَنت۔ اِے ھبرءِ ھیالداری کنگ لوٹیت کہ اولی سَبکانی تہا کہ دو ھرپی، سے ھرپی یا چار ھرپی سَبک اتگگ اَنت آھانی تھا ھما لبزانی واننیگ ءِ سرءَ زور دیگ ببیت۔ تاکہ وانوک ءَ لبزانی رُدوم ءِ زانگ ببیت۔ اِشی ءَ ابید رھبند ءِ تھا اِزاپت ءَ پہ "ءَ"۔ جرءِ ھرپ ءَ پہ "ءِ" ءُ ارزاں کار (Simple Verb) ءَ پہ "اِنت" ءُ "اَنت" زورگ

بوتنگ اَنت۔ بلے کتاب ءِ گُڈّی دو سےّ سُبکانی تھا ارزاں کارءِ الپ وڑگ بوتنگ چو کہ :۔

لوگ اِنت ۔ مُرگ اَنت

لوگنت ۔ مُرگنت

رھبندءِ تھا اِے ھَبرءِ ھیالداری ھم کنگ بوتگ کہ رودراتکی ءُ روکپتی والوک دوئیں اشی ءَ وتی ہیم ءُ بَوان اَنت ۔ چو کہ "لوگ" ءُ "گاپ" ءَ رودراتکی والوک "غین" بوانَنت ۔ ھمے ہیم ءَ آ "پ" ءَ "ف" ءُ "پھ" ۔ کاپ ءَ "خ" ءُ "کھ" ۔ "ت" ءَ "تَ" ءُ "تھ" "ءُ" "چ" ءَ "شین" وانت کن اَنت ۔ پرچے کہ رودراتکی ءُ روبرکتی ھرپءُ تورانی تھا واپرک ھست بلے زبانءِ جبندءِ تھا ھچ بُنیاتی پرک نیست ۔ چرے گپّاں ابید اِے ھبرءِ ھیالداری ھم کنگ بوتگ کہ بیدِ زھگاں اِے زھگ بلد مستریناں ھم کار بدنت پرچے کہ مے زبانءِ تھا کتابانی انچُکیں انبارے نیست کہ اِلم دوستیں واجکارانی زرورتاں پیلو بکنت ۔ پرے مکسدءَ کتابءِ گُڈّی سبک ھنچیں وڑے ءَ بنشتہ کنگ بوتگ اَنت کہ چراھاں زھگاں گوں ہچّیءَ مزنِ اُمرھم پائدگ گپت بکن اَنت ۔

اِے زھگ بلدءِ نبیسگءُ شون دَیگ ءَ پہ اکیڈمی ءَ یک "زھگ بلد دیوانے" جوڑ کنگ اَت ۔ اِے جھلی واجکار کہ اِے دیوان ءِ باسک اَنت، اِے زھگ بلد ھمیشانی جھُدءُ کوشستانی آسر اَنت ۔

۱ - واجہ مراد ساحر
۲ - واجہ عبدالرسول نظامانی
۳ - واجہ ایم بیگ بلوچ
۴ - واجہ ملک محمد طوقی ءُ
۵ - اسے ستارانی نبیسوک

ماھما واجکارانی ھم سک منّت وارین کہ آ اِے کارءِ تھاگوں ما دَشکمک بوتگ اَنت ءُ مارا سرءُ سوج اِشْس کُتگ۔

بلوچی اکیڈمی ءِاِے کوشست شُمے دیم ءَ انْت۔ اِشی ءِ شتّری ءُ ھرابیءَ چیکّاسگ شُمے کارِنت۔ ایشی ءِ جْوانی ءَ نْوان و نْچارِت ءُ مے نزوریان چہ مارا مالوم دار بکن اِت۔

روچ - ۶ مارچ ۱۹۶۳ء

اکبر بارک زئی

کاردار بلوچی اکیڈمی، منگھوپیر روڈ۔ کراچی

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَوَلی سَبَک

دو ھرپی لبزانی کارمرزگوں زَبَرے ءَ

	دَ + ر	دَر
	سَ + ر	سَر
	ھَ + ر	ھَر

دَر   سَر   ھَر

سَر   ھَر   دَر

ھَر   دَر   سَر

شَپ - بَٹ - دَپ - بَر - پَس - جَس - نَل - جَل

دُومی سَبَک

دوھرِپی لبزِ گوں زیرَ ـــِـ ءَ

	گِ + س	گِس
	زِ + ر	زِر
	رِ + د	رِد

مَنی گِس — تئی گِس

بِیلّیں زِر — دِیریں زِر

اِسے رِد — آ رِد

پِت نِذ گِل لِک دِل

ا ب پ ت

سَیُمِی سَبَک

دوھرپی لبزگوں پیش ـُـ ءَ

	بُ + ز	بُز
	جُ + ڑ	جُڑ
	جُ + گ	جُگ

سُھْرِیں بُز ــــ سْیاھیں جُڑ ــــ گْرانیں جُگ

سْیاھیں جُڑ ــــ گْرانیں جُگ ــــ سُھْرِیں بُز

گْرانیں جُگ ــــ سُھْرِیں بُز ــــ سْیاھیں جُڑ

شُد گُد پُر گُرڑ

نُھ لُڑ ٹُگ پُگ

پ ت ٹ ج چ

چارُمی سَبَک

دوھرپی لبزگوں زبرَ ـــ زیرِ ـــ ءُ پیشُ ءِ ھوار

	بَ + ر	بَر
	گِ + ل	گِل
	بُ + ت	بُت

سُھریں بَر ـــ تَرّیں گِل ـــ نوکیں بُت

تَرّیں گِل ـــ نوکیں بُت ـــ سُھریں بَر

نوکیں بُت ـــ سُھریں بَر ـــ تَرّیں گِل

گِس جُرط دَھ چِش پُٹ شَش گُل جَل سِل

بُز جَس دِل لَد نِد گُد

گِ سِ جُ لَ زِ چِ

بُز چِش بَٹ

پَنچُمی سَبَک

(شُمار)

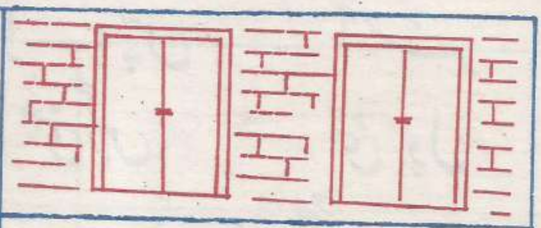	دو	دو دَر
	چار	چارِ گِس
	شَش	شَش بُت

چارِ گِس ___ شَش بُت ___ دو دَر

سے سَر ___ هَپت بُز ___ نُه جُگ

هَشت گُل ___ دَه هَر ___ پَنچ سِل

یَکّ - دو - سے - چار - پَنچ - شَش

هَپت - هَشت - نُه - دَه

هَپت - سے - نُه - پَنچ

ج - چ - د - ڈ

شَشُمی سَبَک

اِے هَر　آ دَر　اِے پس　آ سَر
مَنی دِل　تَئ پِت　مَنی گِس　تئ دِل
سْیاهیں بُز　سُهرین گُل　زَرْدیں گُد
سَے دَر　شَش گِس　دو گُل
سْیاهیں پُر　تَئ گِس　آ نَل　مَنی پت
پنچ سَر　هَشت بُز　سُهریل جَل

اِے　آ　مَن　ما　دو　سے　کُو کُو
شَش جُو　هَے　هَو　سَے　جَو
دو شِی　مرچِی　ٹِیٹِی　تازِی
اِے مَن　اِے تَو　بے مَن　بے تَو

دو　جَو　کُو　بے　هَے　شِی

د ڈ ر ڑ ز ژ

ھَپتُمی سَبک

سے ھرپی لبزکہ آھانی نیام ءَ اَلِپ کیت گوں "کار ءُ" "اِزاپت" ءَ

	د + ا + س	داس
	ت + ا + س	تاس
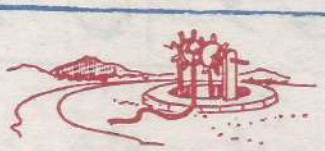	چ + ا + ت	چات

سَبزَل ءِ داس
اِے داسے
آ تیز ءِ بں دلسے

ماھَل ءِ تاس
اِے تاسے
آنوکیں تاسے

میتگ ءِ چات
اِے چاتے
آ جُھلیں چاتے

مات ماھ نان لاپ پات دار بان
کاھ آپ واد
لا مات کاھ ماھ نان بان
تاسے ماھے دارے
ز ژ س ش

هَشتُمی سَبک

سے هرپی لبزکہ آیانی نیام ءَ "وا" کیت گوں "کار" ءُ جزّءِ هرپ ءَ

	گ + و + ک	گوک
	ک + و + ش	کَوش
	ت + و + د	تُود

کَوشں ءَ بْیار　　گوک ءَ بوج　　تُود ءَ چَنڈ

ناکوءِ کَوشں ءَ بْیار　　چاکرءِ گوک ءَ بوج

تُودءِ شاهءَ چَنڈ

گوک ءَ بوج　　کَوشں ءَ بْیار　　تُود ءَ چَنڈ

نود　　مور　　نوک　　لوگ　　گَور　　چَول　　پَور　　پَوج

مُود　　چُوڑ　　لُوڑ　　دُور

ذوک　　کَوش　　چُوڑ　　دوگ

نُھمی سَبَک

سے ھرپی لبز کہ آیانی نیام ءَ "ی" کیت گوں کار "اِنت" ءَ

	ش + ے + ر	شیر
	ھَ + ے + ک	ھَیک
	ج + ی + گ	جِیگ

اِے ھَیکے — آشیرے — اِے جِیگے

ھَیک ایر اِنت — شیر واب اِنت — جِیگ نوک اِنت

اِے مُرگ ءِ ھَیک اِنت — آشیر ءِ ھوںڈ اِنت

اِے نازُل ءِ جیگ اِنت

ھَیک وَشّں اِنت — شیر پِیر اِنت

جِیگ سُہر اِنت

میش ریک دیم ریش گَیل لَیب سَیل

گَید پِیر تِیر مید شِیر

دَہُمی سَبک

اِے گردیں نانے - آھور کیں پاتے
اِے ڈْراجیں سادے - آپُرّیں تلسے
زِر ءِ چَول   جَور ءِ پُلّ - دَشت ءِ گَور - بَشّ ءِ ھَور
گوک ءَ دوش - لوگ ءَ روپ - رود ءَ شود   بوپ ءَ دوچ
شہر ءِ سَیل ءَ برو - جِیگ ءِ دوچ ءَ نْچار
مات ءِ ھِزمت ءَ کَن - ریک ءِ کوت ءَ پروش

واڑ - لمار - کاش - ٹاب
گوش - لوپ - کوھ - بور
کوَگ - جَور - سَول - دَور
بُود - بُوچ - دُوت - کُوش

س - ش - ک - گ - ل - م

یازدھمی سَبَک

اِسے ھَیکے ۔ آ کَیلے ۔ اِے سَیدے ۔ آ تَیلے

تئی کَید ۔ مَنی کَیل ۔ آئی ءِ سَید

شُمے میش ۔ مَے بور ۔ آھانی گوک

شُمے میش سیاہ اِنت ۔ مَے اَسپ بور اِنت

آھانی گوک سَگار اِنت

اِے میدءِ یکدار اِنت ۔ آ کیچءِ بازار اِنت

اِے شِیرءِ دیز اِنت ۔ آ میرءِ میش اِنت

ھید دیگ مید

سَید لَیب گَید

پِیگ ھِیر جِیگ

ن و ھ ء ی

دوازدھمی سبک

اب پ ت ٹ ج چ د ڈ ر ڑ ز ژ
س ش ک گ ل م ن و ھ ء ی

ب پ ت ٹ ج چ د ڈ ر ڑ ز ژ
س ش ک گ ل م ن و ھ ئ ی

اَ بِ پُ تَ ٹِ جُ چَ دِ ڈُ رَ ڑِ زُ ژَ
سِ شُ کَ گِ لُ مَ نِ وُ ھَ ئِ یُ

بَ ٹ — بَٹ	پَ س — پَس	ھِ رْ رْ — ھِرّ
ڈا ب — ڈاب	مدا ت — مَات	مو ر — مور
لو گ — لوگ	میش — میش	یَ کْ کْ — یکّ
پ سے — پسے	ڈا بے — ڈابے	یَ ک کے — یکّے

ل جناں براں وراں بوریں پیریں
ے بے سے نوکے ھیکے آشپے

سیزدھُمی سَبَک

سے هرپی لبزکه آهانی نیام ءَ ”میم“ کیت گوں کار ”اَنْت“ ءَ

	اَ + م + ب	اَمْب
	ھُ + م + ب	ھُمْب

اِے اَمْب اَنْت ــــ آھُمْب اَنْت

اِے زَردیں اَمب اَنْت ــــ آپُرّیں ھُمْب اَنْت

اَمْب وَشّ اَنْت ھُمْب چہ شِیرَگ ءَ پُرّ اَنْت

دَریا رُمْب اَنْت ۔ سُوچِن سُمْب اَنْت

تاس کُمْب اَنْت ۔ لوگ ءَ لِمْب اَنْت

زَمْب ۔ نَمْب ۔ چِمْب ۔ لِمْب ۔ چُمْب ۔ دُمْب ۔

چَارَدھُمی سَبَک

سے ھرپی لبزکہ آھانی نیامءَ نزوریں نون (ں) کیت

	ت + ں + د	تَنْد
	ج + ں + گ	جِنْگ
	ل + ں + ٹ	لُنْٹ

موکو ءِ تَنْد — نَریں جِنگ — تَیءِ لُنْٹ

تَنْد بارَگ اَنْت — جِنْگ مُچّ اَنْت

لُنْٹ ھُشک اَنْت

اِے بَزیں تنْد اَنْت — آ نَریں جِنگ اَنت — اِے تَیءِ لُنْٹ اَنت

تَنْگ — سَنْجْ — رَنْگ

سِنْگ — مِنْج — ھِنْگ

سُنْٹ — سُنْد — کُنْٹ

پانزدھمی سَبَک

سَے ھرپی لبز کہ آھانی نیامی ءُ گُڈّی ھرپ اوشتوک (ساکن) اَنت

	دَ + س + ت	دَسْت
	کِ + ش + ک	کِشْک
	مُ + ش + ک	مُشْک

ڈْراجیں دَست ـــ تِحچکیں کِشْک ـــ کوریں مُشْک

تَیِ دو دَست اَنت ـــ اِے یکّ کِشکے

آسَے مُشْک اَنْت

دَست ءَ شود ـ کِشک ءَ بِجَر ـ مُشک ءَ بُکُش ـ دَست مُنْڈ اِنت

کِشک چوٹ اِنت ـ مُشک کور اِنت

پَشْک ـ بَرْد ـ مَجْگ ـ پَرْشْم ـ مِشک ـ کِرْم ـ مِرْچ ـ سِنْچک

مُرْگ ـ پُلْک ـ گُلْگ ـ گُرْک

شَانْزدِھُمی سَبَک

سے حرفی لبزکہ آھانی نیام ءَ "ھے" گیت

	زَ + ھ + گ	زَھْگ
	چِ + ھ + ر	چِھْر
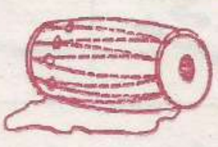	دُ + ھ + ل	دُھْل

زَھْگ ءِ کتاب - چِھْر ءِ پَرَّگ - دُھْل ءِ توار

زَھْگ ءِ کتاب کُسان اِنْت - چِھْر ءِ پَرَّگ سُبُکّ اِنْت

دُھْل ءِ توار وَشّ اِنْت

زَھْگ کتاب وَان اَنْت چِھْرءَ گوں بَنْدِیک رِیس اَنْت

دُھلی دُھْل جَن اَنْت

تَھْت زَھْم شَھْر سَھْت شِھْم سِھْر

رِھْل نِھْر مُھْر جُھْل سُھْر سُھْب

ھبدُھمی سبک

سے ھرپی لبزکہ آھانی گڈّی دوئیں ھرپ ھمتوار انت

چمّ	چَ + م + م	
ھِرّ	ھِ + ر + ر	
پُلّ	پُ + ل + ل	

چمّ ءِ روک — ھِرّ ءِ دُمب — پُلّ ءِ رَنگ
شئ چمّ شرّ اَنت — آھِر لنگ اِنت — اِے پُلّ سُھر اَنت
شرّیں زھگ چمّاں شودانت — ھِرّ شبیر ءِ مچ اَنت
پُلّ وشّیں بوھ کن اَنت

مچّ - بگّ - جبّر - پِسّ - زِکّ - ٹکّ - دُرّ - گُٹّ - جُلّ

اے جلی سے ھرپانی تھنانیامی ھرپ توار دار اَنت

گوَن گوُن = گوُز گوُز

گوُن بوُر گوُپ گوُج گوُشں گوُم

هَشْتُمِی سَبَک

سَے هَرْپِی لبزءِ کہ آهانی گُڈّی توار اوشتوکِ اِنت۔

	مَ + دَ + گ	مَدَگ
	کُ + چِ + ک	کُچِک
	تَ + پَ + ر	تَپَر

مَدَگ ءِ بگِر ۔ کُچِک ءَ بجَن ۔ تَپَر ءَ ببَر

مَدَگ ءِ گِرَانت ۔ کُچِک ءَ جَن اَنْت ۔ تَپَر ءَ بَر اَنْت

مَدَگ ءِ بانْزُل ۔ کُچِک ءِ لِنْگ ۔ تَپَر ءِ دَسْتَگ

مَدَگ زَرد اِنت ۔ کُچِک سْیاه اِنْت ۔ تَپَر تیز اِنت

مَزَن ۔ سَرَگ ۔ نَگَن ۔ رَمَگ ۔ شَکَر

رِگِت ۔ تِمِر ۔ چِرِت ۔ گِسِد ۔ شِمِل

پُگُل ۔ شِشُک ۔ کُنُر ۔ دَجُک ۔ دُشُک

کُدُو ۔ کُجا ۔ گَلو ۔ سَدُو ۔ مَنی ۔ تَئی ۔ کَئی ۔ کَدی

نوزدهُمی سَبک

اَسپ ءَ لَٹّ مُجَن ۔ کارْچ ءَ تیز بکن ۔ لُنْٹ ءَ گٹّ مِچِن
تَنْڈ ءَ دَشت مُجَن ۔ دُھل ءَ سَکّ مُجَن ۔ کِشک ءَ تاب مَکَن
ھِرّ ءَ تْراس مَدَئے ۔ چِھر ءَ دَور مَدَئے ۔ زَھگ پُلّ چِنِ اَنت
مَنْ رَوْآں مَن جَن آں تَو رَوْئے تَو جَن ئے
آرَوْت ۔ آجَنْت

مارَوْ اِیں ۔ مَاجَن اِیں ۔ شُما رَو اِت ۔ شُما جَن اِت
آرَوْ اَنت ۔ آجَن اَنت

مَن شُت آں ۔ مَن جَت ۔ تَو شُت ئے ۔ تَو جَت
آشُت ۔ آئی ءَ جَت

ماشُت اِیں ۔ ماجَت ۔ شُما شُت اِت ۔ شُما جَت
آشُت اَنت ۔ آھاں جَت

بیستمی سَبَک

چارهَرپي لبزانی تَهرتَهر.بن سُورَت
(۱)

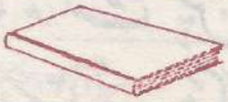	کِ + تاب	کِتاب	اِے یک کِتابے
	اُش + تر	اُشتِر	اِے دو اُشتِر اَنت
	کَ + پوت	کَپوت	آچار کَپوت اَنت
	تو + لگ	تولگ	اِے یک تولگے

کتاب ءِ تاک ءَ لیٹین ۔ اُشتِر ءَ مَھار کن
کَپوت کُوکُو کن اَنت ۔ تو لَگ ھُول اَنت
تیجگ ۔ سَرِیگ ۔ کاسگ ۔ جَمْبَر
تیجگ وَشّں اِنت ۔ سَرِیگ ءَ سر ءَ کَن
کاسگ ءَ پْروش ۔ جَمْبَراں بَشّتگ

سَواس ۔ ڈَگار ۔ بَلوچ ۔ سَروک ۔ اَرْزُن ۔ میتگ
سورَگ ۔ کولک
واجھ ۔ واجہ ۔ جاگھ ۔ جاگہ ۔ آگھ ۔ آگہ

بیستءُ یکمی سَبَک

(ب)

	کُر + رَگ	کُرّگ
	س + رُمْب	سْرُمْب
	کَ + هِیر	کَهِیر
	تَ + گِرْد	تَگِرد

کُرّگ سِرّایت ۔ اے اَسْپ ءِ سْرُمْب اَنْت
کَهِیر مِنْچ اِنت ۔ تَگِردءَ پِیچ ۔
کُرّگ ءِ سْرُمْب کَسان اَنت ۔ تَگِرد ءَ گَهِیر ءِ ساهگ ءَ پَچ کَن ۔

جَلّک ۔ هَرّگ ۔ لِلّک ۔ گَڈّگ
تْرَمپ ۔ ڈْرَچک ۔ گْرُونچ ۔ زْرُمب
گِمِیر ۔ شُدِّگ ۔ گَٹِّیر ۔ گَرِیب
چِگِرد ۔ شِنَکّ ۔ پَدَرْد ۔ سُبَکّ

بیستءُ دُومی سَبَک

(پ)

	گوْس	+	ک	گوْسک
	سَج	+	جی	سَجّی
	کار	+	چ	کارچ
	پُ	+	لَنگ	پُلَنگ

گوْسک بانْسگ ءَ اِنت - سَجّی سُھرِ اِنت
کارچ تْرِیگ ءَ اِنت - پُلَنگ سْراپ ءَ اِنت
گوْمز - پِشّی - آرت - تُپَنگ
گوْمزءَ بُکْش - پِشّی مُشک وارت
آرت ءَ لیس دَے - تُپَنگ ءَ کوْپگ ءَ کَن -

گوْرم - گوْچّ - مُکّی - ٹَپّی - باشک - آشک -
کَلَنْڈ - کمَنْد - گُوشّ رِیشّ - توشک - ھیشک -
بْرات - گْران - ڈْراج - گْواش

بیستءُسیمی سبک

بلوچ بھدار اَنت ۔ سروک بےوار اَنت ۔ چِراگ ءَ روک کن بِبند ۔ کتاب ءَ پچ کن ءُ بوان ۔ ترمپ رِچگ ءَ اَنت ۔ تولگ ءَ کرُوس گِپت ۔ کپوت کھیر ءِ سرءَ نشتگ ۔

دُتّک ءَ پُلّکے پوزءَ اِنت کارچ ءِ دپ کُنٹ اِنت ۔ آسک ءِ سَجّی وش اِنت ۔ آرت ءِ چانگ گِرد اِنت ۔ مَن گشّ آں ۔ تَو گُش ئے ۔ آگُش اِیت ۔ مابَچک اِیں ۔ شُما جِنکّ اِت ۔ آشِنکّ اَنت ۔

مَن ۔ ما   تَو ۔ شُما   آ ۔ آھاں ۔

مَنی لوگ ۔ مے لوگ ۔ تئی براث ۔ شُمے براث ۔ آئی ءِ گھار ۔

آئی ءِ گُھار   آھانی گھار

مَنی ۔ مے ۔ تئی ۔ شُمے ۔ آئی ءِ ۔ آھانی ۔

من ءَ بگُش ۔ ترا کے ءَ جت ۔ من آئی ءَ گُشت ۔

مارا کلم درکار اَنت ۔ ما شُمارا کٹّ اِت

شُما آھان ءَ کٹّ اِت

من ءَ ۔ مارا   ترا ۔ شُمارا ۔ آئی ءَ ۔ آھان ءَ

بیست ءُ چارمی سَبَک

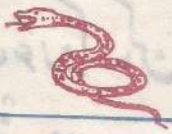	اِـــے یَک .... ـــے
	آ ـــے .... اَنْت
	اِـــے یَک .... ـــے
	آیَک .... ءُ چَار .... اَنْت

آیک داسے۔ آچار مچّ اَنت۔ آیک داسے ءُ چار مچّ اَنت۔
مَنی یک بُزے ءُ ھَشْت شِنکّ اَنت۔
تَئی یک دَستے ءُ دو پاد اَنْت۔
آئی ءِ یک اُشتِرے ءُ چار اسپ اَنت۔
مئے دہ کَلَم ءُ دَہ کتاب اَنت۔ شُمے شَشْ زِکّ ءُ ھَپْت
گوْالگ اَنْت۔ آھانی سے اَنار ءُ دہ سْروپ اَنْت۔

مَن ءُ تو۔ چاکر ءُ سبزَل۔ ماہ ءُ اِستار۔ ماس ءُ پِسّ۔
بْرات ءُ گُھار چَمّ ءُ پوْزْ

مَن ءَ ءُ تَرا۔ مارا ءُ شُمارا۔ تَرا ءُ آئی ءَ۔ شُمارا ءُ آھان ءَ

بیستءُ پنچُمی سَبَک

اِے چِی یے ؟
اِے یَک لَیبو یے ۔
اِے کَئِی لَیبو اِنت ؟
اِے مَنِی لَیبو اِنت ۔

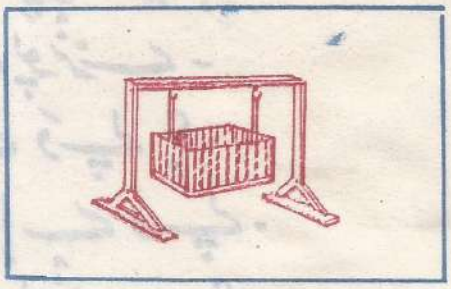

اِے چِی یے ؟
اِے گْوانْزَگے ۔
گْوانْزَگ ءِ تَها چِی یے ؟
گْوانْزَگ ءِ تَها نُنّگے ۔
نُنّگ چے کنگ ءَ اِنت ؟
نُنّگ واب اِنت ۔

آ چِی یے ؟
آ شِنّگے
آ کَئِی شِنّگ اِنت ؟
آ دل مُراد ءِ شِنّگ اِنت ۔
آ چونیں شِنّگے ؟
آ سْیاھیں شِنّگے

بیست ءُ شَشُمی سَبَک

اِے چُنت سَر اَنت ؟
اِے یَک سرے ۔

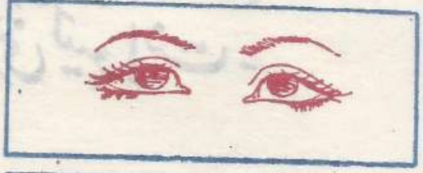

اِے یَک چَمّے ؟
اِنّاں اِے دو چمّ اَنت

اِے چی یے ؟
اِے پونزے ۔

اِے دَپ اے ؟
ھَو ۔ اِے دپے ۔

اِے پونزے ؟
اِنّاں ۔ اِے گوشے ۔

اِے دَست بَستَگ اَنت ؟
اِنّاں اِے دَست پنچ اَنت ۔

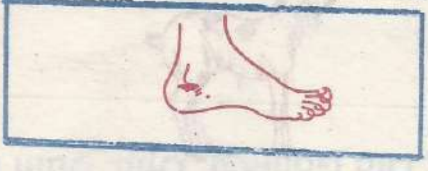

اِے پاد زَنڈ اِنت ؟
ھَو ۔ اِے پاد زَنڈ اِنت

مِید ۔ بُروان ۔ مچاچ ۔ گْراڑ ۔ سُنْٹ ۔ بَروت ۔ زَنُوکّ ۔
گُٹّ کوپَگ ۔ سِینَگ ۔ سْرین ۔ رَان ۔ کونْڈ